C/2024/6879

28.11.2024 г.

Становище на Европейския икономически и социален комитет

План за европейски зелен и социален пакт, основан на икономика на благосъстоянието

(становище по собствена инициатива)

(C/2024/6879)

Докладчик: **Maria NIKOLOPOULOU**

Съветници	Agata MEYSNER (за докладчика) Tellervo KYLÄ-HARAKKA-RUONALA (за I група)
Решение на пленарната асамблея	18.1.2024 г.
Правно основание	Член 52, параграф 2 от Правилника за дейността
Компетентна секция	Секция „Земеделие, развитие на селските райони, околна среда“
Приемане от секцията	3.9.2024 г.
Приемане на пленарна сесия	19.9.2024 г.
Пленарна сесия №	590
Резултат от гласуването („за“/„против“/„въздържал се“)	166/8/5

1. Заключения и препоръки

1.1. ЕИСК е твърдо убеден, че Европейският зелен пакт следва да възприеме по-широка обществена перспектива и да бъде укрепен, за да се насърчи икономиката на благосъстоянието, която обслужва както хората, така и планетата. Икономиката на благосъстоянието е насока на политиката и подход в управлението, който има за цел да постави хората и тяхното благосъстояние в центъра на политиката и на процеса на вземане на решения.

1.2. За да може ЕС да постигне своите цели в областта на климата и биоразнообразието, от съществено значение е да се транспонира съответното законодателство и да се ускори приемането и разширяването на съществуващите решения във всички държави членки и да се увеличат инвестициите в научни изследвания, развойна дейност и иновации (НИРДИ), за да се намерят нови, допълнителни решения. ЕИСК счита, че Европейската комисия и Европейският парламент не трябва да понижават равнището на амбиция или да забавят изпълнението на настоящите цели. По-скоро е необходимо да се ускори създаването на условия за насърчаваща инвестиционна среда, да се предостави достъп до чиста финансово достъпна енергия, да се предложат нови технологични решения, които допринасят за икономика с нулеви нетни емисии, и да се предоставя достатъчна техническа и финансова подкрепа и защитни мрежи за държавите членки, предприятията от засегнатите сектори, физическите лица и организациите на гражданското общество, които ще трябва да прилагат правилата.

1.3. Настоящото финансиране на прехода е недостатъчно, поради което ЕИСК подчертава необходимостта да се привличат повече публични и частни инвестиции както от ЕС, така и от държавите членки. Освен това Комитетът подчертава значението на националните бюджети в подкрепа на прехода и счита, че са необходими повече усилия за увеличаване на бюджетите чрез редица механизми. Те могат да включват справяне с отклонението от данъчно облагане, подобряване на събирането на данъци, незабавно прекратяване на съществуващи вредни за околната среда субсидии и избягване на нови такива, реформиране на съществуващите субсидии, увеличаване на данъците върху изкопаемите горива, насърчаването на по-високи данъци върху най-богатите 1 % от населението в света и засилване на устойчивата икономическа дейност, която генерира ресурси.

1.4. За да се постигне икономика на благосъстоянието, публичните бюджети за инвестиции в ключови области на политиката, свързани с екологичния и справедливия преход, като образованието, социалната закрила и здравеопазването, ще трябва да гарантират, че се поддържа балансиран подход между по-високите публични инвестиции и фискалната устойчивост, за да се избегнат мерки за строги икономии.

1.5. Икономиката е основен двигател на устойчивостта и затова трябва да оставим зад себе си икономическия модел, основан на растежа на БВП, и да се застъпим за създаването на всеобхватна политическа рамка в подкрепа на една устойчива икономика, насочена към благосъстоянието на обществото и постигането на целите на ООН за устойчиво развитие, Парижкото споразумение и плана за биологичното многообразие.

1.6. ЕИСК счита, че следва да има всеобщ достъп до образование, здравеопазване, социална закрила и жилищно настаняване на достъпни цени. Достъпът до основни ресурси като устойчиво произведената храна, чистата вода и енергия следва да бъде осигуряван по начин, който позволява на всички да водят устойчив начин на живот. Обществото следва да участва в постоянен диалог за определяне на понятията „достъп“ и „основни“, като гарантира, че тези понятия отговарят на променящите се нужди на населението.

1.7. ЕИСК настоятелно приканва ЕС, държавите членки и предприятията да инвестират в обучение, преквалификация и повишаване на квалификацията и призовава за образование в областта на демокрацията и публичните институции на местно, регионално, национално и европейско равнище.

1.8. ЕИСК счита, че за да се гарантира благосъстоянието на хората, участието на гражданското общество следва да бъде засилено по съдържателен и приобщаващ начин, особено като се вземат предвид по-слабо представените групи като младите хора, жените, мигрантите и хората с увреждания. Това може да се постигне чрез подобряване на достъпа до финансиране на организациите на гражданското общество и насърчаване на гражданското участие „от долу нагоре“. Социалният диалог също играе жизненоважна роля за повишаване на благосъстоянието. Освен това ЕИСК призовава за насърчаване на механизми за участие, като например европейските граждански инициативи, и смята, че наличието на не толкова строги изисквания и със съдържателен отговор от страна на Европейската комисия ще се стигне до създаването на повече такива инициативи.

1.9. ЕИСК смята, че следва да бъде изготвена междуинституционална декларация на ЕИСК, Европейския парламент, Съвета на ЕС и Европейската комисия, за да се осигури стабилна рамка, която да гарантира защитата и напредъка по отношение на интересите и правата на бъдещите поколения. За тази цел Европейската комисия следва да определи комисар по въпросите на бъдещите поколения.

2. **Контекст**

2.1. Европейският зелен пакт постави началото на значителен и необходим преход в действията в областта на климата и опазването на околната среда, който оказва въздействие върху различни сектори, сред които са енергетиката, транспорта, промишлеността и селското стопанство. Въпреки това задълбочаващите се кризи в областта на климата и биологичното разнообразие, разпространението на пандемии, ескалиращите войни, намаляването на конкурентоспособността, нарастващите разходи за живот и задълбочаващото се неравенство пораждат нови важни предизвикателства, засилват политическото напрежение и очевидно застрашават постигането на целите на Европейския зелен пакт. Тези ескалиращи кризи разкриват нестабилността на нашата система, но и необходимостта от трансформация. Сегашният курс не е опция.

2.2. Ескалиращата тройна планетарна криза представлява най-голямата заплаха пред усилията за намаляване на бедността, осигуряване на достоен труд и социална справедливост и установяване на благоприятна бизнес среда в дългосрочен план. Глобалното затопляне, изчерпването на биологичното разнообразие и замърсяването застрашават всички форми на живот на нашата планета и допринасят за увеличаване на конфликтите и социалните сътресения в цяла Европа и в Глобалния юг. В този контекст става все по-належащо да се преосмислят отношенията ни с природата и да се опазят и при необходимост — да се възстановят природните екосистеми, от които зависят хората и по-голямата част от икономическите им дейности ([1]).

([1]) Становище - Европейски икономически и социален комитет - Всеобхватна стратегия за биологичното разнообразие на COP16: обединяване на всички сектори за обща цел (ОВ C, C/2024/6880, 28.11.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6880/oj).

2.3. Икономиката на благосъстоянието е насока на политиката и подход в управлението, който има за цел да постави хората и тяхното благосъстояние в центъра на политиката и на процеса на вземане на решения. В икономиката на благосъстоянието целта на едно общество трябва да бъде общото благо на всички негови членове, в съответствие с конституционните разпоредби. Отправната точка за постигането на тази цел трябва да бъде представата, че парите и капиталът са важни като инструменти — за обмен и инвестиции, но никога не са самоцел. Икономическият модел за стремеж към общото благо се основава на ценности, които всеки признава като общовалидни: човешко достойнство, солидарност, екологична устойчивост, социална справедливост, прозрачност и демократично участие ([2]). Икономиката е фактор за постигане на визията за благосъстояние ([3]). В икономиката на благосъстоянието напредъкът се измерва не само чрез традиционни икономически показатели като БВП, но и чрез показатели, които отразяват качеството на живота, като здравеопазване, образование, качество на околната среда и социални връзки. Този цялостен подход подчертава значението на справедливото разпределение на ресурсите и възможностите, като гарантира, че икономическите ползи се споделят широко във всички сектори на обществото.

2.4. Ако ЕС иска да постигне целите си в областта на климата и биологичното разнообразие за 2030 г. и след това през следващия мандат, от съществено значение е да се транспонира съответното законодателство и да се ускори въвеждането и разширяването на съществуващите решения във всички държави членки и да се увеличат инвестициите в НИРДИ, за да се намерят нови, допълнителни решения. ЕИСК счита, че през предстоящия мандат Европейската комисия и Европейският парламент не трябва да понижават равнището на амбиция или да забавя изпълнението на настоящите цели. По-скоро е необходимо да се ускори създаването на условия за насърчаваща инвестиционна среда, да се предостави достъп до енергия на достъпни цени, да се предложат нови технологични решения, които допринасят за икономика с нулеви нетни емисии, да се извършат подходящи оценки на въздействието и да се предоставя техническа и финансова подкрепа и защитни мрежи за държавите членки, предприятията от всички засегнати сектори, физическите лица и организациите на гражданското общество, които ще трябва да прилагат правилата.

2.5. Европейската комисия публикува доклада за стратегическото прогнозиране за 2023 г. ([4]), в който поставя акцент върху включването на устойчивостта и благосъстоянието в отворената стратегическа автономност на Европа и предлага десет действия за постигането на тази цел. Този преход е от решаващо значение, за да може ЕС да постигне неутралност по отношение на климата и устойчивост, като си гарантира дългосрочна конкурентоспособност и глобално лидерство в икономиката с нулеви нетни емисии. В доклада се очертават основните предизвикателства и се предлагат политически решения, сред които икономика, в която приоритет има благосъстоянието, в която се преодолява недостигът на умения с цел устойчивост и се осигурява достатъчно финансиране за прехода.

2.6. Според първата Европейска оценка на климатичните рискове за икономиката ([5]), направена от Европейската агенция за околна среда, нашият континент се затопля по-бързо от останалите региони на планетата и настоящите политики не се развиват с темпа, необходим за постигане на целите на ЕС за неутралност по отношение на климата. По данни на Световната банка цената на бездействието в областта на климата далеч надвишава цената на действията в тази област в Европа ([6]). Освен това се смята, че над 50 % от световния БВП зависят от природата ([7]), а около 40 % от работните места в световен мащаб зависят пряко от здравите екосистеми ([8]). Милиарди обаче все още се изразходват за вредни за околната среда субсидии, въпреки че от десетилетия се водят дискусии за намаляването им.

2.7. Според доклада Global Resources Outlook 2024 („Перспективи за световните ресурси за 2024 г.“) ([9]) прогнозираният ръст от 60 % на използването на ресурси до 2060 г. би могъл да обезсмисли усилията за постигане не само на глобалните цели в областта на климата, биологичното разнообразие и замърсяването, но и на икономическия просперитет и благосъстоянието на хората. Единственият осъществим вариант е да се отдели икономическият растеж от емисиите на парникови газове, използването на ресурси и влошаването на състоянието на околната среда, като същевременно се повиши благосъстоянието и се насърчават процъфтяващи икономики и устойчиви предприятия.

([2]) Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Икономика за общото благо: устойчив икономически модел, насочен към социално сближаване“ (ОВ C 13, 15.1.2016 г., стр. 26).

([3]) Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Устойчивата икономика, от която се нуждаем“ (ОВ C 106, 31.3.2020 г., стр. 1), становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Постигане на напредък по рамката на политиката на ЕС за справедлив преход: какви мерки са необходими?“ (ОВ C, C/2024/1576, 5.3.2024 г., ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/1576/oj).

([4]) https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/ip_23_3623.

([5]) https://www.eea.europa.eu/publications/european-climate-risk-assessment.

([6]) https://www.worldbank.org/en/region/eca/brief/economics-for-disaster-prevention-preparedness-europe.

([7]) *Study for a methodological framework and assessment of potential financial risks associated with biodiversity loss and ecosystem degradation* (Проучване за методологична рамка и оценка на потенциалните финансови рискове, свързани със загубата на биологично разнообразие и нарушаването на екосистемите), Европейска комисия.

([8]) World Employment and Social Outlook 2018 (Световна заетост и социални перспективи през 2018 г.), МОТ.

([9]) https://www.resourcepanel.org/reports/global-resources-outlook-2024.

2.8. Според Междуправителствения комитет по изменението на климата (МКИК) „наличието на подходящи политики, инфраструктура и технологии, позволяващи промени в нашия начин на живот и поведение, може да доведе до намаляване с 40—70 % на емисиите на парникови газове до 2050 г.“ ([10]). Въпреки това изборът на потребителите, особено на хората с по-ниски доходи, се определя най-вече от ниските цени и удобството, тъй като устойчивите алтернативи често са или недостъпни, или финансово неприемливи. Това се отнася за различни стоки и услуги, включително транспорт, жилищно настаняване, храни и продукти. ЕИСК е убеден, че е необходимо да се засили системният подход към устойчивото поведение, за да се гарантира, че устойчивият начин на живот е най-удобният, достъпен и икономически ефективен вариант за всички.

3. **Визия за социално благосъстояние**

3.1. Социалното благосъстояние следва да се опира на балансирано съотношение между свобода, отговорности и права за всички граждани. Обществото би трябвало да се стреми да живее в хармония с природата и в рамките на възможностите на планетата, без лишения, като разчита на устойчива икономика и извлича ползи от такава икономика, която поставя благосъстоянието в основата си, зачита нашия климат, природата и околната среда и съхранява и развива възможностите за бъдещите поколения да удовлетворяват своите потребности.

3.2. Справедливостта е крайъгълният камък на социалното благосъстояние и хората трябва да получават подходящата подкрепа, за да посрещат нуждите си. Структурните пречки трябва да бъдат значително намалени, тъй като те допринасят за нарастващите социални неравенства. Уязвимите групи като възрастните хора и лицата с увреждания, хората, които живеят в селски и изолирани територии и региони, както и младите хора и жените, чиито права и доходи понастоящем изостават, се нуждаят от съобразена с техните нужди подкрепа по време на прехода.

3.3. Правителствата следва да гарантират сигурност за всички. Чувството за сигурност в собствената среда е основен аспект на социалното и икономическото благосъстояние, тъй като социалната нестабилност води до икономическа нестабилност и обратното. Необходими са подходящи действия и инвестиции в различни области, за да се гарантират мирът и безопасността от вътрешни и външни заплахи.

3.4. ЕИСК счита, че следва да има всеобщ достъп до образование, здравеопазване, социална закрила и жилищно настаняване на достъпни цени. Достъпът до основни ресурси като устойчиво произведената храна, чиста вода и енергия следва да бъде осигуряван по начин, който позволява на всички да водят устойчив начин на живот. Обществото следва да участва в постоянен диалог за определяне на понятията „достъп“ и „основни“, като гарантира, че тези понятия отговарят на променящите се нужди на населението.

4. **План за европейски зелен и социален пакт**

Икономическа среда

4.1. Въпреки че в настоящия Европейски зелен пакт се набляга на принципа „никой да не бъде пренебрегнат“, е необходимо по-задълбоченото му интегриране н с цел по-добро справяне със социалните и обществените аспекти на екологичния преход и първопричините за глобалните кризи. Налице е неотложна необходимост от обновена политическа, икономическа и обществена парадигма, която да дава приоритет на благосъстоянието на хората и планетата и чиято цел да бъде укрепване на устойчивата икономическа дейност, производство и потребление. Нуждаем се от фундаментална промяна към силна устойчива икономика, за да улесним благосъстоянието и екологичния и справедлив преход в съответствие с целите на ООН за устойчиво развитие, Парижкото споразумение и плана за биологичното многообразие.

4.2. Важна стъпка е реформирането на настоящия икономически модел, като се премине отвъд основания на БВП растеж ([11]) и се възприеме всеобхватна политическа рамка в подкрепа на устойчива икономика, насочена към благосъстоянието на обществото — цел, подчертана в Осмата програма за действие за околната среда ([12]). Тази цел беше подкрепена от съзаконодателите, които подчертават целта до 2050 г. хората да могат да живеят добре в рамките на възможностите на планетата, в икономика на благосъстоянието, в която нищо не се разхищава, растежът е придружен от възстановяване, постигната е неутралност по отношение на климата и неравенствата са значително намалени.

([10]) https://www.ipcc.ch/2022/04/04/ipcc-ar6-wgiii-pressrelease/.

([11]) Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Отвъд показателите на БВП за успешно възстановяване и устойчива и издръжлива икономика на ЕС“ (ОВ C 152, 6.4.2022 г., стр. 7).

([12]) Решение (ЕС) 2022/591 на Европейския парламент и на Съвета от 6 април 2022 година относно Обща програма на Европейския съюз за действие за околната среда до 2030 година (ОВ L 114, 12.4.2022 г., стр. 22).

4.3. Според проучване на Института по икономика на климата ([13]) за постигане на целите в областта на климата до 2030 г. не достигат инвестиции в размер на около 406 млрд. евро годишно (2,6 % от БВП на ЕС). Трудно ще бъде и постигането на целта, определена за периода 2026—2027 г., за отделяне на 10 % от бюджета за борба срещу загубата на биологично разнообразие ([14]). Поради това от ключово значение ще бъде да се мобилизират повече публични и частни средства за екологосъобразни инвестиции и в краткосрочен план да се пренасочат някои от наличните ресурси и субсидии по ефективен начин.

4.4. ЕИСК призовава за по-големи усилия от страна на ЕС и държавите членки за увеличаване на бюджетите чрез набор от механизми. Те могат да включват справяне с отклонението от данъчно облагане, подобряване на събирането на данъци, незабавно прекратяване на съществуващи вредни за околната среда субсидии и избягване на нови такива, реформиране на съществуващите субсидии, увеличаване на данъците върху изкопаемите горива и засилване на устойчивата икономическа дейност, която генерира ресурси. ЕИСК предлага да се насърчават по-високи данъци за 1 % от населението, което притежава почти половината от богатството в световен мащаб, и приходите да се използват за финансиране на прехода.

4.5. За да се постигне икономика на благосъстоянието, публичният бюджет за инвестиции и реформи в ключови области на политиката, свързани с екологичния и справедливия преход, като образованието, социалната закрила и здравеопазването, ще трябва да бъде гарантиран. Мерките за строги икономии, като тези по време на предишната икономическа криза, трябва да бъдат избягвани. Поради това е от решаващо значение да се гарантира прилагането на стабилна стратегия за публични инвестиции за постигането на балансиран подход между по-високите публични инвестиции и фискалната устойчивост.

4.6. ЕС следва да информира по-добре за наличните понастоящем средства и да опрости процедурите, чрез които предприятията могат да получат достъп до тях.

4.7. До момента няма данни за широко разпространено пълно отделяне на глобално равнище, така че е изключително важно да се разработят и приемат решения, които спомагат да се намали потреблението на ресурси и да се дематериализира икономиката в световен мащаб. Това трябва да се осъществява на равноправна основа, както и да се осигури пространство за справедливо развитие, особено в държавите с ниски доходи. За да се постигне цялостно разбиране за потреблението на суровини в различните държави, следва да се използва подход за определяне на отпечатъка върху използването на суровините, както призоваха Европейският парламент и няколко държави членки, които вече имат национални цели за намаляване на отпечатъка върху използването на суровините. ЕИСК подкрепя призива на Съвета за дългосрочна цел на ЕС за устойчиво използване на ресурсите и използването на зелени обществени поръчки, заложена в неговите заключения относно 8-мата програма за действие за околната среда ([15]).

4.8. Предприятията — от големите дружества до ММСП, кооперациите и участниците в социалната икономика — играят важна роля в екологичния преход, тъй като преминават през прехода в собствените си дейности и същевременно допринасят за прехода на други участници, като предоставят решения в областта на климата и околната среда. Те също така играят централна роля в икономиката на благосъстоянието, като генерират ресурси и осигуряват на хората устойчиви работни места, стоки и услуги.

4.9. За да могат да изпълняват своята роля в прехода към устойчивост и икономиката на благосъстоянието, на предприятията трябва да бъдат осигурени еднакви условия на конкуренция, за да се избягва нелоялна конкуренция. Следователно всички вносни стоки трябва да отговарят на същите стандарти като произведените в Европа. Необходимо е да има бизнес среда, която насърчава иновациите, инвестициите и търговията и улеснява прехода. Необходимо е да се създадат благоприятни условия за управление на прехода за всички предприятия, като същевременно се отчита, че разнообразието от условия и нужди варира в зависимост от сектора и размера на предприятието. Намаляването на бюрокрацията и ускоряването на процедурите за издаване на разрешения е от ключово значение.

4.10. Следва да се споделят най-добрите практики относно практическите мерки, предприемани от европейските градове. Например рекламата на изкопаеми горива и продукти и услуги с интензивно използване на въглерод и материали следва да бъде ограничена, особено на обществени места и в онлайн пространството, за да се избегне насърчаване на свръхпотреблението, като се надгражда върху инициативите на Гренобъл и Амстердам, където самолетните пътувания, летищата, високопроходими превозни средства (SUV), круизите и дружествата за изкопаеми горива изрично се изключват от рекламирането на сайтове — собственост на общините.

([13]) https://www.i4ce.org/en/publication/european-climate-investment-deficit-report-investment-pathway-europe-future/.
([14]) Интегриране на въпросите, свързани с биологичното разнообразие, Европейска комисия.
([15]) https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11326-2024-INIT/bg/pdf.

4.11. Следва да се насърчава създаването на диверсифицирани предприятия и бизнес модели, включително социални, кръгови и солидарни системи, като отговорно управление на собствеността, кооперативи и предприемачество сред жените и младите хора, за да се увеличи по-приобщаващата заетост. Социалната икономика и икономиката на споделянето следва да заемат по-значимо място, като осигуряват достойни работни места, възможности за качествено обучение и образование, които ще бъдат екологосъобразни и удовлетворяващи. Освен това, за да се улеснят както благосъстоянието, така и производителността и да се насърчи равновесието между професионалния и личния живот, условията на труд трябва да се ръководят от равновесия между индивидуалната житейска ситуация и специфичните за предприятията нужди, включително мерки като намаляване на работното време, където е приложимо.

Образование и овластяване

4.12. Образованието трябва да изгражда у хората гражданско съзнание и да насърчава възприемането на здравословен и устойчив начин на живот. Намаляването на индивидуалното потребление без лишения е възможно благодарение на много аспекти на кръговата икономика, като повторна употреба, промяна на предназначението, ремонт и споделяне на продукти. Едва 7,2 % от световната икономика обаче е кръгова, което означава, че над 90 % от материалите се разхищават, губят или не могат да се използват повторно ([16]). До голяма степен, благодарение на по-младите поколения, тези решения се популяризират в обществото като тенденция, но за преход към напълно кръгова икономика се нуждаем от решения, съобразени с различните поколения.

4.13. Трябва да бъде укрепено образованието в областта на демокрацията и публичните институции на местно, регионално, национално и европейско равнище и то да стане задължително, за да се гарантира, че всички ученици имат знанията, позволяващи им да разбират какво представлява демократичната система, как се вземат решенията в Европа, какви са свързаните с това ограничения и предизвикателства и как да бъдат активни граждани. Освен това институциите на ЕС следва да увеличат усилията си за осигуряване на лесна, конкретна и достъпна комуникация относно ролята на ЕС за гражданите, особено на местно равнище.

4.14. Все повече се търсят умения, свързани с устойчивото бъдеще, като работниците трябва да притежават необходимите технически и социални умения, които са от решаващо значение за конкурентоспособността на ЕС. ЕИСК настоятелно призовава ЕС, държавите членки и предприятията да инвестират в обучение, преквалификация и повишаване на квалификацията.

Участие на гражданското общество

4.15. Хората следва да бъдат насърчавани да се мобилизират и организират за постигането на обща цел, като се използват механизми като Европейската гражданска инициатива (ЕГИ). ЕИСК счита, че намаляването на строгостта на изискванията за ЕГИ и конкретен и съдържателен отговор от Европейска комисия ще доведе до създаването на повече такива инициативи.

4.16. Демокрациите трябва да гарантират по-добро представителство и приобщаване, с по-голямо участие на гражданското общество и управление „от долу — нагоре“. Механизми като гражданските асамблеи са важна част от процесите на вземане на решения, основани на участието, като правителствата следва да насърчават по-разнообразното представителство на гражданите в изготвянето на политики и по-активното и пълноценно участие на организираното гражданско общество. Това следва да даде възможност за по-голямо участие и влияние на всички граждани, местни общности и сектори на обществото в демократичния процес. Тъй като неравенството подкопава доверието в политиците и политическата ни система, за да защитим нашите демокрации, трябва да инвестираме в хората.

([16]) https://www.circularity-gap.world/2023#:~:text=The%20global%20economy%20is%20now%20only%207.2%25%20circular&text=This%20means%20that%20more%20than,such%20as%20buildings%20and%20machinery.

4.17. Социалният диалог играе решаваща роля в отраслите и секторите, които ще трябва да се свият, за да се гарантира, че работниците, които губят работата си, ще могат да изберат достойни и удовлетворяващи ги алтернативи. Начин за прилагане на това на практика е постигането на напредък по рамка на политиката за справедлив преход, както се призовава в становището на ЕИСК относно *„Постигане на напредък по рамката на политиката на ЕС за справедлив преход: какви мерки са необходими?“* ([17]). ЕС и държавите членки следва да наблюдават и укрепят прилагането на основните права на работниците да се организират и да се присъединяват към синдикални организации без ответни мерки и да участват в колективно договаряне в нововъзникващите екологосъобразни сектори на икономиката и извън тях. За тази цел ЕИСК подчертава разпоредбите за мониторинг на изпълнението на Препоръката на Съвета относно укрепването на социалния диалог в ЕС ([18]) и припомня, че на държавите членки се препоръчва да представят в срок от 18 месеца след публикуването на препоръката списък с мерки за нейното изпълнение, изготвен в консултация със социалните партньори. Социалните партньори следва да играят важна роля в разработването на тези показатели за наблюдение на изпълнението ([19]).

4.18. ЕС следва да предостави ресурси, включително основно финансиране, за гражданско участие „от долу — нагоре“, насочено към справедлива трансформация. Освен това той следва да осигури различни форми на съвещателна демокрация в различен контекст и на различни равнища, за да се даде възможност за социални иновации. Това включва водени от общностите инициативи, градове в преход, основано на участието бюджетиране, граждански асамблеи, младежки енергийни съвети, приобщаващо стратегическо планиране на градовете, повече консултации с гражданите относно това как да се приоритизират действията, общински градини, енергийни общности и кооперации. Следва да се обърне специално внимание на многообразието и приобщаването, за да се включат младите хора, мигрантите и лицата с увреждания, както и на начина, по който измерението, свързано с пола, е включено в тези инициативи.

4.19. Провеждането на ефективни и приобщаващи консултации с хората и заинтересованите страни трябва да се постави като задължително изискване. В съответните закони на ЕС следва да се включат стимули и стандарти за пълноценно и ранно участие на местно равнище.

Съображения за бъдещите поколения

4.20. За да се гарантира справедливост между поколенията, европейският зелен и социален пакт трябва да включи правата на младите и бъдещите поколения във всички политики. ЕИСК вече подкрепи оценката на въздействието на ЕС от гледна точка на младежта и е първият орган на Съюза, който изпробва да я прилага в своите становища. ЕИСК работи и с няколко младежки организации, като създаде механизми като младежките кръгли маси по въпросите на климата и устойчивостта ([20]). Младите хора бяха сред първите, призовали за създаването на Европейския зелен пакт, и следва да играят ключова роля и да бъдат съдържателно включени в европейския зелен и социален пакт.

4.21. С оглед на настоящата демографска ситуация, характеризираща се със застаряващо население на ЕС и отговорности за неплатено полагане на грижи, които се поемат предимно от жени, ще са необходими по-достъпни и качествени услуги за полагане на грижи. Необходимо е да се преодолее недостигът на финансиране и услуги, а политиките трябва да гарантират устойчивост, без да натоварват бъдещите поколения с неустойчив дълг.

4.22. При изготвянето на политиките централно място следва да заема принципът на справедливост между поколенията, за да се гарантира, че тежестта на смекчаване на всяка заплаха или на адаптиране към неизбежен натиск няма да бъде прехвърлена едностранно върху бъдещите поколения. Поради това в насоките за по-добро регулиране следва да бъде включена оценка на въздействието върху бъдещите поколения. Политиките за трансформация трябва да служат на дългосрочните интереси на европейските граждани, включително на бъдещите поколения, и следва да избягват създаването на вредни зависимости за тях.

([17]) Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Постигане на напредък по рамката на политиката на ЕС за справедлив преход: какви мерки са необходими?“ (ОВ C, C/2024/1576, 5.3.2024 г., ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/1576/oj?locale=bg).

([18]) Препоръка на Съвета от 12 юни 2023 година относно укрепването на социалния диалог в Европейския съюз (*ОВ C, C/2023/1389, 6.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/1389/oj*).

([19]) Становище на Европейския икономически и социален комитет относно предложение за препоръка на Съвета относно укрепването на социалния диалог в Европейския съюз [COM(2023) 38 final — 2023/0012 (NLE)] и относно съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно „Укрепване на социалния диалог в Европейския съюз: оползотворяване на пълния му потенциал за управление на справедливи преходи“ [COM(2023) 40 final] (ОВ C 228, 29.6.2023 г., стр. 87).

([20]) https://www.eesc.europa.eu/bg/initiatives/youth-climate-and-sustainability-round-tables.

4.23. За да се осигури тясно сътрудничество между институциите на ЕС, следва да се разработи междуинституционална декларация на Европейския парламент, Съвета на ЕС и Европейската комисия, за да се осигури стабилна рамка, която да гарантира защитата и утвърждаването на интересите и правата на бъдещите поколения, като същевременно съдържа ангажименти от страна на институциите за включване на гаранции за бъдещите поколения в правните рамки и политики.

4.24. Следващата Европейска комисия следва да определи комисар, отговарящ за бъдещите поколения, който да има хоризонтален портфейл, да участва във всички законодателни процеси, за да се гарантира, че новите и съществуващите политики оказват положително въздействие върху бъдещите поколения. Тази служба следва да се основава на успешните примери за подобни служби от цял свят, като например службата на комисаря за бъдещите поколения в Уелс.

Брюксел, 19 септември 2024 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Oliver RÖPKE